

Generella behandlingsanvisningar (GBA) 2020

Gäller 2020-03-16 – 2021-01-31
för

kommun

Generella behandlingsanvisningar (GBA) för läkemedel inom kommunal hälso- och sjukvård i samtliga kommuner i Västerbottens län

GBA utarbetat av

Expertgrupp Äldre och Läkemedel
Sara Norberg, Läkemedelscentrum, Storuman
Ann-Charlotte Reisek, MAS, Storumans kommun
Björn Sondell, Geriatriskt centrum, NUS
Åse Ring, Sävar och Holmsund Hälsocentral

GBA godkänt och fastställt av

Bo Sundqvist, Ordförande Läkemedelskommittén, Region Västerbotten
Peter Berggren, Områdeschef, Region Västerbotten

Undertecknat av

Datum	Namnteckning
Namnförtydligande	
Medicinskt Ansvarig Sjuksköterska	
Kommun	

Innehåll

Allmänt om generella behandlingsanvisningar	3
Viktigt om läkemedel vid palliativ vård	4
Viktigt om antibiotikakurer från GBA-förråd.....	4
Beställning och hantering av läkemedel till GBA-förråd	4
Nytt förråd/Borttag av förråd/Ändring	4
Behöriga beställare.....	4
Beställning	4
Leverans	5
Kassation av läkemedel från GBA-förråd	5
Läkemedel som kan ges i akuta situationer till vuxna enligt generella direktiv.....	5
Läkemedel som kan ges efter individuell bedömning av sjuksköterska vid enkla åkommor till vuxna, enligt generella direktiv.....	9
Läkemedel som SKA finnas i GBA-förråd.....	10
Läkemedel som KAN finnas i GBA-förråd	10
Läkemedel som KAN finnas i GBA-förråd (fortsättning).....	11
Bilaga 1: Inrättande av kommunalt GBA-förråd.....	12
Bilaga 2: Behörig beställare GBA	13

Allmänt om generella behandlingsanvisningar

Enhetliga generella behandlingsanvisningar för Västerbottens län ökar patientsäkerheten och underlättar i kontakter mellan Region Västerbottens hälso- och sjukvård och den kommunala hälso- och sjukvården. Ett GBA-förråd definieras som ett lager av särskilt fastställda läkemedel som finns beläget i kommunen och kan användas av den kommunala hälso- och sjukvården till personer inskrivna i särskilt boende och i hemsjukvård utifrån dessa fastställda anvisningar.”

Generella direktiv definieras i HSLF FS 2017:37 6 kap §6-7

Endast läkare får ordinera läkemedel enligt generella direktiv. I de generella direktiven skall anges indikationerna och kontraindikationerna samt doseringen och antalet tillfällen som läkemedlet får ges till en patient utan att en läkare kontaktas. Läkemedel som ordinerats enligt generella direktiv får ges till en patient endast efter att en sjuksköterska gjort en behovsbedömning samt kontrollerat läkemedlets indikation och kontraindikationer. Denna behovsbedömning dokumenteras i patientjournal. Ordinationer enligt generella direktiv skall utfärdas restriktivt och omprövas regelbundet.

Generella behandlingsanvisningar för Västerbotten består av tre delar:

Läkemedel som kan ges i akuta situationer till vuxna på boende och inskrivna i hemsjukvård enligt generella direktiv (sid 5-8)

Patienter som inte är inskrivna i hemsjukvård (t ex vid enstaka hembesök) omfattas inte av dessa generella direktiv.

Läkemedel som kan ges efter individuell bedömning av sjuksköterska vid enkla åkommor till vuxna på boende och inskrivna i hemsjukvård enligt generella direktiv (sid 9)

Patienter som inte är inskrivna i hemsjukvård (t ex vid enstaka hembesök) omfattas inte av dessa generella direktiv.

Läkemedel som SKA finnas i GBA-förråd (sid 10) samt Läkemedel som KAN finnas i GBA-förråd (sid 10)

GBA-förråd i kommunen ska innehålla de viktigaste och vanligaste läkemedlen som patienten kan behöva i akuta situationer efter ordination från läkare. Genom att ett visst läkemedelssortiment finns tillgängligt i kommunernas GBA-förråd underlättas ordination och administrering på jourtid och möjliggör att det går snabbare att komma igång med angelägen läkemedelsbehandling till vuxna i ordinärt boende och på särskilt boende. Läkemedel som ordineras akut av läkare med dosering antingen stående eller vid behov kan lämnas ut från GBA-förrådet till patienten och/eller administreras i avvaktan på receptexpediering eller ordinarie leverans från dosapotek.

De läkemedel som SKA finnas i GBA-förråd är till exempel läkemedel som kan ges i akuta situationer samt läkemedel för palliativ vård. Läkemedel som KAN finnas i GBA-förråd är läkemedel som det kan finnas behov av.

- ◆ = narkotika klass IV-V
- ◆ = narkotika klass II

Narkotikajournal ska föras för samtliga narkotikaklassade preparat.

Viktigt om läkemedel vid palliativ vård

Läkemedel som används vid palliativ vård i livets slutskede, dvs till svårt sjuka/döende patienter med kort förväntad överlevnad, dagar – enstaka veckor, som ej längre kan ta tabletter, tas från GBA-förrådet. GBA-förrådet fylls sedan på genom beställning enligt nedan. Ordinationerna för läkemedlen journalförs av läkare samt sjuksköterska i patientjournalen. Läkaren registrerar recept i läkemedelsmodulen alternativt om patienten har dosdispenserade läkemedel skrivs recept i Pascal med kommentaren ”tas ur GBA-förråd” till vårdgivare och apotek. Läs mer om vilka läkemedel som rekommenderas vid palliativ vård i Terapirekommendationer 2020.

Viktigt om antibiotikakurer från GBA-förråd

Enbart antibiotikakurer **som behöver påbörjas under kvällar och helgdagar** (jourtid) ska tas från GBA-förrådet. Läkemedlet ordinerar och journalförs på samma sätt som palliativa läkemedel (se ovan). Hela antibiotikakuren tas från GBA-förrådet som sedan fylls på genom ny beställning enligt nedan. För antibiotikakurer som påbörjas under ordinarie arbetstid görs en individuell förskrivning till den aktuella patienten och läkemedlet hämtas ut på apotek.

Beställning och hantering av läkemedel till GBA-förråd

Beställning av läkemedel till förrådet enligt Generella behandlingsanvisningar ska bara ske av läkemedel som finns upptagna i listan. ApoEx och Region Västerbotten kommer enbart att godkänna respektive bekosta läkemedel som finns upptagna i listan. Om patienten har behov av andra läkemedel än de som finns upptagna i anvisningarna, görs en individuell förskrivning för den patienten. Av patientsäkerhetsskäl ska patientens huvudsakliga läkemedelsbehandling registreras i elektronisk läkemedelslista.

Nytt förråd/Borttag av förråd/Ändring

Om ett förråd skapas som nytt, behöver tas bort eller behöver ändra t ex. leveransadress, använd blankett i bilaga 1. MAS fyller i och mejlar det till lakemedelsenheten@regionvasterbotten.se. Läkemedelsenheten återkopplar när det är klart.

Behöriga beställare

Använd blankett (bilaga 2) ”Behöriga beställare GBA-förråd”, faxa eller mejla till ApoEx.

Beställning

Behöriga beställare beställer läkemedel på aktuellt beställningsunderlag för GBA-läkemedel. Beställningen görs via fax till ApoEx. Det går också bra att skanna faxet och mejla till ApoEx. Stoptid för beställning är 11.30 (=dag ett) vardagar. Leverans dag tre före klockan 15:00. Beställarens namn kommer att stå på ordern. Det är därför viktigt att namnet skrivs tydligt på faxblanketten.

Fax: 08-512 55 759

E-post: order.norrland@apoex.se

Telefon: 010-41 04 990

Leverans

Leverans direkt till GBA-förråd sker med av ApoEx upphandlad transportör. ApoEx ansvarar för transportererna. Om en avvikelse uppstår, exempelvis försening, avsaknad av kvittens m.m. kontakta ApoEx kundservice:

Telefon: 010-410 49 90

Fax: 08-512 55 759

E-post: order.norrland@apoex.se

Kassation av läkemedel från GBA-förråd

Läkemedel från GBA-förråd ska särskiljas från personbundna läkemedel och kasseras via närmaste Hälsocentral. Kommunerna ansvarar för att lämplig behållare för läkemedelsavfall införskaffas (med fördel en riskavfallsbehållare) och att tydlig märkning finns att detta enbart gäller läkemedel från GBA-förråden. Fasta och flytande narkotiska preparat ska avlägsnas ur sin förpackning (blister, burk, spruta) och därefter tömmas ut i behållaren. Kassering av narkotika noteras och dubbelsigneras i förbrukningsjournal enligt lokal rutin. Behållaren med kasserade läkemedel från GBA-förråd förvaras enligt kommunens rutiner för förvaring av läkemedel. Vid lämpligt tillfälle transporteras behållaren med kasserade läkemedel från GBA-förråd till närmsta Hälsocentral och hanteras enligt rutinen för Avfall-läkemedelsavfall enligt Miljöledningssystem Region Västerbotten.

Läkemedel som kan ges i akuta situationer till vuxna enligt generella direktiv

I första hand kontaktas läkare direkt, men om tillståndet är så akut att läkare inte hinner kontaktas/kontakt ej nås, så kan läkemedel ges enligt nedanstående generella direktiv.

Om läkemedel getts akut enligt generella direktiv utan att läkare hunnit kontaktats skall jourläkare snarast i efterhand kontaktas för information och ställningstagande till vidare åtgärder.

Kontraindikationer i tabellerna gäller kontraindikationer utöver överkänslighet mot den aktiva substansen eller mot något hjälpämne.

ÖVERKÄNSLINGHETSREAKTION

Lindring/måttlig reaktion

Ex. lokal svullnad, klåda och/eller nässelutslag

	Läkemedel	Dosering	Kontraindikationer/Att observera (se även FASS)
1. Ge Loratadin	Loratadin (tablett 10 mg)	2 tabletter	
2. Övervakning under minst 30 minuter			

ÖVERKÄNSLINGHETSREAKTION

Vid tecken på allvarlig systemisk reaktion

Obehagskänsla och inre oro, blekhet, kallsvett, buksmärta, kräkning, diarré, astma och ofta föregånget av symtom såsom urtikaria, angio-(Quincke-) ödem.

OBS! Viktigt att behandla tidigt – hellre överbehandla i onödan än för sent insatt terapi!

	Läkemedel	Dosering	Kontraindikationer/Att observera (se även FASS)
1. Tillkalla ambulans! Lämna inte den sjuke ensam.			
2. Ge Adrenalin intramuskulärt	Adrenalin (inj. vätska 1 mg/ml)	Dos: 0,3 – 0,5 mg (dvs 0,3-0,5 ml) ges intramuskulärt.	Effekt inom 5 min. Upprepa intramuskulärt vb var 10:e minut.
3. Sätt venös infartskanyl. Placera patienten liggande med höjd fotända. Vid andningsbesvär/kräkning – sittande med höjd fotända. Undvik hastig uppresning			
4. Följ patientens pulsfrekvens och blodtryck. Vid allmänpåverkan och/eller blodtrycksfall, ge Ringer-Acetat	Ringer-Acetat (inf. vätska)	500 ml ges så snabbt som möjligt (t ex pressa med händerna på droppåsen). Om patienten fortfarande är hypoton och påverkad kan ytterligare vätska ges.	Snabb effekt vid tillräcklig volym. Upprepa vb.
5. Ge Loratadin	Loratadin (tablett 10 mg)	2 tabletter om det inte tidigare givits.	Effekt inom 30-60 min
6. Ge Betapred	Betapred (inj. vätska 4 mg/ml) eller Betapred (tabl 0,5 mg)	2 ml intravenöst alternativt intramuskulärt 10 tabl upplösta i en liten mängd vatten.	Effekt först efter 2-3 tim.

AKUT HJÄRTSVIKT/LUNGÖDEM

	Läkemedel	Dosering	Kontraindikationer/Att observera (se även FASS)
1. Placera patienten i halvsittande kroppsläge med sänkt fotända om möjligt. Om syrgas finns inleds behandling.	Syrgas	5-10 L/min på mask alt 4 L/min på gramma	Försiktighet med höga flöden vid känd KOL.
2. Ge Nitrolingual spray. Sätt venös infartskanyl.	Nitrolingual (spraylösning 0,4 mg/dos)	1-2 puffar under tungan om systoliskt blodtryck över 100 mm Hg. Kan upprepas efter 5 minuter om systoliskt blodtryck över 100 mm Hg.	Systoliskt blodtryck under 100 mm Hg.
3. Ge Furix injektion	Furix (inj. vätska 10 mg/ml)	4 ml intravenöst. Om svårigheter föreligger att få fri venväg, kan detta ges intramuskulärt	
4. Ge Morfin injektion	Morfin (inj. vätska 10 mg/ml)	0,25-0,5 ml ges intramuskulärt eller subkutant. Samma dos kan också ges långsamt intravenöst.	Vid kontakt med läkare, påtala om patienten står på kontinuerlig opioid-behandling sedan tidigare.

HYPOGLYKEMI

	Läkemedel	Dosering	Kontraindikationer/Att observera (se även FASS)
1. Ge i första hand 2 dl söt dryck, upprepa vid behov efter 10 minuter och efter 15 minuter ges en smörgås			
<i>Om inte patienten kan äta eller dricka:</i>			
2. Ge Glukos	Glukos (inj. vätska 300 mg/ml).	30-50 ml intravenöst. Detta upprepas till B-glukos ligger över 5 mmol/L.	
3. Om svårigheter föreligger att få fri venväg ges Glucagon	Glucagon (inj. vätska 1 mg)	1 mg subkutant eller intramuskulärt.	

KRAMPANFALL

	Läkemedel	Dosering	Kontraindikationer/Att observera (se även FASS)
1. Ge Stesolid om krampen varat i 3 minuter eller mer. Kontrollera B-glukos	Stesolid (rektallösning 10 mg/2,5ml)	En tub rektallösning (10 mg) ges rektalt	
2. Om patienten ej blir krampfri inom några minuter på denna behandling kontaktas läkare och perifer nål sätts			

MISSTÄNKT HÖFTFRAKTUR

	Läkemedel	Dosering	Kontraindikationer/Att observera (se även FASS)
1. Kontakta läkare för bedömning, men om läkare ej nås kan behandling enligt generella direktiv nedan ges.			
2. Förflytta inte den person som fallit – bädda bekvämt och varmt. Tänk på risken för trycksår.			
3. Beställ ambulans (inte bårbil!)			
4. Ge Morfin vid smärta	Morfin (inj vätska 10 mg/ml)	0,25-0,5 ml subkutant eller intramuskulärt. Läkarkontakt tas om patient ej blir smärtlindrad av denna dos.	Vid kontakt med läkare, påtala om patienten står på kontinuerlig opioid-behandling sedan tidigare.
5. Sätt i.v. nål			
6. Sätt infusion	Ringer-Acetat (inf. vätska)	1000 ml	
7. Om syrgas finns ges detta	Syrgas	2 L/min på gramma	Om patienten har KOL, kontakta läkare för lämplig ordination.

Generella direktiv vid överkänslighetsreaktion är utarbetade i samarbete med Expertgrupp Allergi

Generella direktiv vid akut hjärtsvikt/lungödem är utarbetade i samarbete med Expertgrupp Hjärta-Kärl

Generella direktiv vid hypoglykemi är utarbetad i samarbete med Expertgrupp Diabetes

Generella direktiv vid krampanfall är utarbetad i samarbete med Expertgrupp Neurologi

Generella direktiv vid misstänkt höftfraktur är utarbetad i samarbete med Hamid Eskandarzadeh, MLA, Akutsjukvården

Läkemedel som kan ges efter individuell bedömning av sjuksköterska vid enkla åkommor till vuxna, enligt generella direktiv

Uttag för behandling enligt nedanstående indikationer får ges under högst 3 dagar. Det ska journalföras med uppgift om bedömning, åtgärd och utvärdering och meddelas läkare eller sjuksköterska med förskrivningsrätt för information eller ställningstagande om fortsatt behandling.

Indikation	Läkemedel	Dosering	Max antal doserings-tillfällen per dygn	Kontraindikationer/Att observera (se även FASS)
Feber Lätt-måttlig värk	Alvedon tabl 500 mg Alvedon supp 500 mg	1-2 tabl 1-2 supp	4 gånger 4 gånger	Risk för leverskada om patient har sjukdom eller läkemedel som påverkar levern
Torra ögon	Viscotears ögongel	1 dr		
Sura upp- stötningar, gastrit	Omeprazol Enterokaps 20mg	1 kaps	1 gång	
Förstoppning	Moxalole , pulver Laxoberal, dr Microlax , klysm Dulcolax supp 10 mg Klyx , klysm 120 ml	1 dospåse 5-15 dr 1 klysm 1 supp 1 klysm		Ej vid oklara buksmärtor
Kärlkramp (angina pectoris)	Nitrolingual spray 0,4 mg/dos	1-2 sprayningar vid anfall	Kan upprepas 1 gång efter 10-15 minuter om dålig effekt	Om känd angina och ingen effekt efter 2 omgångar, vid mer lättutlösta angina, mer frekvent angina eller om nydebuterad angina: Kontakta läkare
Sömnsvårigheter	Zopiklon tabl 5 mg	1 tabl	1 gång	Får ges högst 3 nätter utan läkares ordination och endast om det finns möjlighet till uppföljning av given dos.
Oro	Oxascand tabl 5 mg	1-2 tabl	1 gång	Enbart där möjlighet till upprepad uppföljning av given dos.
Näsblödning	Blodstillande vadd			
Hemorroider	Xyloproct rektalsalva/supp	Ett tunt lager eller 1 supp	3 gånger	

För receptfria läkemedel rekommenderar Läkemedelskommittén allmänt att "vid sjukdomsbehandling kortare tid än tre månader och när det finns lämpliga receptfria läkemedelsförpackningar eller när egentlig sjukdom inte föreligger ska recept inte skrivas med förmån." Av denna anledning finns många efterfrågade receptfria läkemedel inte med i Generella behandlingsanvisningar.

Läkemedel som SKA finnas i GBA-förråd

Preparat	Styrka	Förpackningsstorlek
Adrenalin, inj vätska	1 mg/ml	10 x 1 ml
Betapred, tabl	0,5 mg	30 st
Betapred, inj vätska	4 mg/ml	5 x 1 ml
Furix, inj vätska	10 mg/ml	5 x 4 ml
Glucagon, inj vätska	1 mg	1 st
Glukos, inj vätska	300 mg/ml	20 x 10 ml
Haldol, inj vätska	5 mg/ml	5 x 1 ml
Loratadin, tabl	10 mg	30 st
Midazolam, inj vätska ❖	5 mg/ml	10 x 1 ml
Morfin, inj vätska ❖	10 mg/ml	10 x 1 ml
Nitrolingual, spray	0,4 mg/dos	200 doser
Novorapid flexpen, inj vätska	100 E/ml	5 x 3 ml
OxyNorm, inj vätska ❖	10 mg/ml	5 x 1 ml
Primperan, inj vätska	5 mg/ml	12 x 2 ml
Ringer-Acetate, inf vätska		10 x 1 000 ml
Robinul, inj vätska	0,2 mg/ml	10 x 1 ml
Stesolid, rektallösning ❖	10 mg/2,5 ml	5 x 2,5 ml

Observera att ovanstående läkemedel bara får användas efter läkares ordination eller i akuta situationer enligt rutin Läkemedel som kan ges i akuta situationer enligt generella direktiv, se sida 5-8.

Läkemedel som KAN finnas i GBA-förråd

Preparat	Styrka	Förpackningsstorlek
Alvedon, tabl	500 mg	100 st
Alvedon, supp	500 mg	50 st
Amoxicillin, tabl	500 mg	30 st
Atrovent inhalationsspray	20 µg/dos	200 doser
Bactrim Forte, tabl	800 mg/160 mg	50 st
Blodstillande vadd		5 st
Bricanyl, inj vätska	0,5 mg/ml	10 x 1 ml
Ciprofloxacin, tabl	500 mg	20 st
Cortimyk, kräm	20+10 mg/g	50 g
Dalacin, kaps	300 mg	20 st
Doxyferm, tabl	100 mg	15 st
Dulcolax, supp	10 mg	50 st
Emovat, kräm	0,05%	25 g
Fucithalmic, ögonsalva	1 %	5 g
Furadantin, tabl	50 mg	15 st
Furix, tabl	20 mg	100 st
Heminevrin, kaps APL ❖	300 mg	50 x 1 st
Heminevrin, oral lösn ❖	50 mg/ml	300 ml
Heracillin, tabl	1 g	30 st

Läkemedel som KAN finnas i GBA-förråd (fortsättning)

Preparat	Styrka	Förpackningsstorlek
Klyx, klyksma	1+250 mg/ml	10 x 120 ml
Laxoberal, droppar	7,5 mg/ml	30 ml
Loperamid, kaps	2 mg	16 st
Metronidazol, tabl	500 mg	30 st
Microlax, klyksma		12 x 5 ml
Morfin Meda, inj vätska ❖	10 mg/ml	10 x 10 ml
Morfin, tabl ❖	10 mg	25 st
Morfin-Skopolamin inj vätska ❖	10 mg/ml + 0,4 mg/ml	10 x 1 ml
Moxalole		50 st
Natriumklorid, inj vätska	9 mg/ml	20 x 20 ml
Omeprazol enterokaps	20 mg	56 st
OptiChamber Diamond inhalationshjälpmedel		1 st
Mask från 5 år blå large		1 st
Oxascand, tabl ❖	5 mg	25 st
OxyNorm, kaps ❖	5 mg	14 st
Pevaryl, kräm	1 %	30 g
Pimperan, tabl	10 mg	40 st
Rocephalin med lidokain inj flaska	1 g	1 st
Sapimol lösning för nebulisator om nebulisator finns	0,5 mg/25 mg per 2,5 ml	60 x 2,5 ml
Selexid, tabl	200 mg	30 st
Stesolid Novum inj vätska ❖	5 mg/ml	10 x 2 ml
Tikacillin, tabl	1 g	30 st
Valaciclovir, tabl	500 mg	42 st
Ventoline Evohaler inhalationsspray	0,1 mg/dos	200 doser
Viscotears, ögondroppar	2 mg/g	30 x 0,60 ml
Väteperoxid 3 %	3 %	250 ml
Xyloproct, rektalsalva		20 g
Xyloproct, supp		10 st
Zopiklon, tabl ❖	5 mg	30 st

Bilaga 1: Inrättande av kommunalt GBA-förråd

Läkemedelsenheten, Läkemedelscentrum, Region Västerbotten godkänner nya beställande enheter av läkemedel till kommunalt GBA-förråd efter ansökan från **kommunens Medicinskt Ansvariga Sjuksköterska**. Blanketten fylls i och skickas av kommunens MAS till lakemedelsenheten@regionvasterbotten.se.

Uppgifter om förrådet

(Uppgifter markerat med * är obligatoriska)

Kryssa för i vilken egenskap blanketten skickas in*		
☐ Nytt GBA-förråd ☐ Borttag av GBA-förråd ☐ Ändring av befintligt GBA-förråd		
Förrådets namn*		
Leveransadress*		
Postnummer och ort*		
Medicinskt Ansvarig Sjuksköterska*		
Telefon/Mobil*	Fax:	E-postadress*
Kommun*		

Bilaga 2: Behörig beställare GBA

Denna blankett ska användas för anmälan av behörig beställare till GBA. Fyll i och skicka in till ApoEx

Behörig beställare GBA

Kryssa i för i vilken egenskap blanketten skickas in	
☐ Anmäl behörig beställare	☐ Ta bort behörig beställare
Gäller förråd	
Namn	Yrke
E-postadress	

Behörig beställare GBA

Kryssa i för i vilken egenskap blanketten skickas in	
☐ Anmäl behörig beställare	☐ Ta bort behörig beställare
Gäller förråd	
Namn	Yrke
E-postadress	

Underskrift Medicinskt Ansvarig Sjuksköterska

Datum	MAS i kommun
Namnteckning	
Namnförtydligande	
Telefonnummer	

Skickas till ApoEx
 Fax: 08-512 55 759
 E-post: order.norrland@apoex.se